

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.002.02.2017
P/17/071

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie
ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin
T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66
lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/071– Zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontroler	Agata Prochotta Miłek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/41/2017 z dnia 23.02.2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1 - 2)

Jednostka kontrolowana	Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie, Małopolska 47, 70-001 Szczecin ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Młodszy Inspektor Jacek Cegiela, Komendant Wojewódzki Policji w Szczecinie ² . (dowód: akta kontroli str. 3 – 4, 254)

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

W latach 2013-2016 w KWP podejmowano działania mające na celu zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży. Jednakże nie analizowano zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży oraz nie rozpoznawano zagrożeń z nią związanych w odniesieniu do Województwa Zachodniopomorskiego. Ponadto nie podejmowano czynności ewaluacyjnych, pozwalających na oceny efektów realizowanych działań. Tym samym nie znano skuteczności i adekwatności prowadzonych działań.

W KWP realizowano zadania profilaktyczne w ww. obszarze, jak również współpracowano z organami władzy publicznej, instytucjami i organizacjami społecznymi zaangażowanymi w przeciwdziałanie zjawisku cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży.

W badanym okresie funkcjonariusze KWP nie prowadzili spraw z zakresu cyberprzemocy wśród nieletnich (z uwagi na brak zawiadomień). Przedmiotowe sprawy, zgodnie z właściwością, prowadzone były w jednostkach podległych KWP.

NIK zwraca uwagę, że dostępne w KWP systemy informatyczne, tj. *System Elektronicznej Sprawozdawczości w Policji*⁴, *Krajowy System Informacyjny Policji*⁵ i *System Wspomagania Dowodzenia*⁶ nie dawały możliwości szybkiego

¹ Dalej: KWP.

² Poprzednio Komendantami Wojewódzkiej Policji w Szczecinie byli: nadinspektor Wojciech Olbrys od 18.11.2009 r. do 14.05.2013 r., inspektor Jan Pytka (powierzenie obowiązków Komendanta Wojewódzkiego w okresie od 15.05.2013 r. do 15.07.2013 r.), inspektor Jarosław Sawicki od 16.07.2013 r. do 15.03.2016 r., młodszy inspektor Piotr Ostrowski (powierzenie obowiązków Komendanta Wojewódzkiego w okresie od 16.03.2016 r. do 28.04.2016 r.). Dalej: Komendant Wojewódzki.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁴ SESPol.

⁵ KSIP.

⁶ SWD.

wygenerowania statystyki zdarzeń o charakterze cyberprzestępczości i cyberprzemocy, w tym dotyczącej dzieci i młodzieży.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawdliwość i rzetelność podejmowanych działań dotyczących identyfikowania zagrożeń w zakresie cyberprzemocy dzieci i młodzieży

Opis stanu faktycznego

KWP funkcjonuje w oparciu o ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji⁷, inne powszechnie obowiązujące przepisy prawa oraz zarządzenie Komendanta Głównego Policji nr 1041 z dnia 28 września 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji⁸. Stosownie do dyspozycji art. 6 ust. 2 ustawy o Policji, Komenda jest jednostką Policji właściwą na obszarze Województwa Zachodniopomorskiego.

1. Problematyki cyberprzemocy⁹ wśród dzieci i młodzieży nie ujęto bezpośrednio w dokumentach analitycznych i strategicznych przygotowywanych w KWP.

W dokumentach analitycznych i strategicznych opracowywanych przez Komendę Główną Policji¹⁰ i KWP znalazły się natomiast odniesienia do zjawiska cyberprzestępczości¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 222 - 223)

Zgodnie z Zarządzeniem Komendanta Głównego Policji Nr 71 z dnia 19 grudnia 2014 r. w sprawie planowania strategicznego, sprawozdawczości oraz systemu kontroli zarządczej w Policji¹² - Wydział Prewencji KWP opracowywał roczne sprawozdania p.n. „Podejmowane przez Wydział Prewencji KWP w Szczecinie działania profilaktyczne oraz sposoby zapobiegania przestępczości z uwzględnieniem problematyki adresowanej do osób nieletnich” za lata 2015 i 2016¹³. Nie zawierały one informacji statystycznych dotyczących skali zjawiska cyberprzemocy w Województwie Zachodniopomorskim, opisywały przedsięwzięcia profilaktyczne dotyczące różnych zjawisk, w tym cyberprzemocy.

(dowód: akta kontroli str. 16 -63)

W badanym okresie funkcjonariusze Wydziału Prewencji KWP opracowali 3 notatki służbowe dotyczące analizy cyberzagrożeń¹⁴. Ich treści statystyczno - diagnostyczno – analityczne odwoływały się do materiałów oraz danych

⁷ Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, ze zm.; dalej: ustawa o Policji.

⁸ Dz. Urz. KGP z 2013 r. poz. 50, ze zm.; dalej: zarządzenia nr 1041 Komendanta Głównego Policji.

⁹ Cyberprzemoc (ang. Cyberbullying) to przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych – komunikatorów, czatów, stron Internetowych, blogów, SMS-ów, MMS-ów.

¹⁰ Dalej: KGP.

¹¹ Cyberprzestępstwo w szerokim sensie jest rozumiane jako przestępstwo dotyczące komputerów, czyli chodzi o wszelkie nielegalne działania popełnione za pomocą lub dotyczące systemów lub sieci komputerowych, włączając w to między innymi nielegalne posiadanie i udostępnianie lub rozpowszechnianie informacji przy użyciu systemów lub sieci komputerowych. Cyberprzestępstwo w wąskim sensie oznacza wszelkie nielegalne działanie, wykonywane w postaci operacji elektronicznych, wymierzone przeciw bezpieczeństwu systemów komputerowych lub procesowanych przez te systemy danych (definicja przyjęta przez X Kongres ONZ w Sprawie Zapobiegania Przestępczości i Traktowania Przestępców).

¹² Dz.U. KGP z 2014 r., poz. 142, dalej: Zarządzenie Nr 71 w sprawie planowania strategicznego.

¹³ Część opisowa do formularza III/6.

¹⁴ Notatki służbowe z 20.12.2013 r., 08.12.2014 r., 09.11.2015 r.

ogólnopolskich i nie przedstawiały skali ani przyczyn zjawiska w odniesieniu do Województwa Zachodniopomorskiego.

(dowód: akta kontroli str. 64 – 71, 72 – 73, 74)

Poza wyżej wymienionymi ogólnymi opracowaniami, w latach 2013-2016 w KWP nie prowadzono udokumentowanych analiz oraz nie sporządzano raportów (diagnoz) określających skalę, przyczyny oraz charakterystykę cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży. W tym zakresie (identyfikacja zjawiska cyberprzemocy) nie współpracowano z innymi (pozapolicyjnymi) podmiotami zaangażowanymi w proces zapobiegania i przeciwdziałania cyberprzemocy (w tym: z organami administracji publicznej, organizacjami społecznymi, mediami).

(dowód: akta kontroli str. 22-77)

W badanym okresie w „Priorytetach i Zadaniach Priorytetowych Komendanta Głównego Policji na lata 2016-2018” uwzględniono priorytet 2 „Podniesienie skuteczności działań Policji w identyfikacji i zwalczaniu największych współczesnych zagrożeń w tym cyberprzestępczości”. Zadania przewidziane do realizacji dla KWP w ramach ww. priorytetu zakładały intensyfikację prowadzenia form pracy operacyjnej w zakresie zwalczania cyberprzestępczości. W poprzedniej edycji dokumentu na lata 2013-2015 nie zawarto priorytetu dotyczącego cyberprzestępczości.

(dowód: akta kontroli 5 – 7, 222 - 223)

Na szczęblu KGP opracowano „Koncepcję działań Policji w zakresie profilaktyki społecznej na lata 2015-2018”¹⁵. Jak wskazano w ww. dokumencie, na potrzeby jego opracowania podjęte zostały prace diagnozujące obszary zagrożeń wskazane przez policjantów realizujących zadania z zakresu prewencji kryminalnej. Na ich podstawie cyberzagrożenia znalazły się wśród trzech najważniejszych obszarów zagrożeń, obok narkotyków i bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W dokumencie tym zaproponowano rozwiązania organizacyjno-funkcjonalne mające na celu zwrócenie uwagi na potrzebę wzmocnienia realizacji przez Policję działań profilaktycznych mających wpływ na wzrost poczucia bezpieczeństwa społeczeństwa. Komendom wojewódzkim – wg założeń tego dokumentu – przypisano dwie funkcje, tj.: nadzorczo-koordynacyjną nad strukturami powiatowymi profilaktyki społecznej oraz wykonawczą m.in. w następujących obszarach działań:

- inicjowanie, przygotowywanie i wdrażanie przedsięwzięć z zakresu profilaktyki społecznej, w oparciu o zagrożenia występujące na terenie Województwa;
- pozyskiwanie partnerów pozapolicyjnych do udziału w zainicjowanych i realizowanych przedsięwzięciach profilaktycznych;
- opiniowanie propozycji przedsięwzięć prewencyjnych z zakresu profilaktyki społecznej przedstawionych przez podmioty pozapolicyjne;
- adaptowanie, koordynowanie bądź wdrażanie przedsięwzięć z zakresu profilaktyki społecznej zleconych przez podmioty centralne;
- współpraca z samorządami, administracją rządową i organizacjami pozarządowymi, w tym w zakresie.

Jako strukturę docelową na poziomie komend wojewódzkich wskazano zespół lub sekcję profilaktyki społecznej współpracujący/a z policjantami z komend miejskich/powiatowych.

(dowód: akta kontroli str. 8 - 15)

¹⁵ Do 2015 r. nie funkcjonował dokument o podobnym charakterze.

W „Planie działalności Komendanta Wojewódzkiego na rok 2016” przewidziano m.in. zadanie pod nazwą „Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego”. W ramach tego zadania ujęto cel „Zwiększenie efektywności działań Policji na rzecz wzmocnienia współpracy ze społeczeństwem”. Realizacji powyższego celu miało służyć zadanie określone jako „Dostosowanie aktywności Policji do zdiagnozowania potrzeb w obszarze profilaktyki zagrożeń społecznych (w tym w obszarze przeciwdziałania patologiom społecznym, cyberzagrożeniom). Jako narzędzia podano:

- diagnozowanie zagrożeń i oczekiwań społecznych w obszarze bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas debat i konsultacji społecznych,
 - realizację działań profilaktycznych na szczeblu powiatów, odpowiadających zdiagnozowanym zagrożeniom i oczekiwaniom społecznym,
 - sprawowanie nadzoru nad efektywnością realizowanych działań profilaktycznych.
- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – wdrożenie rozwiązań korygująco – zapobiegawczych.

Za realizację ww. celu odpowiedzialny był Naczelnik Wydziału Prewencji KWP, partnerami bądź podmiotami współpracującymi byli: komendanci miejscy i powiatowi Policji, naczelnicy Wydziałów Ruchu Drogowego, Kryminalnego oraz Komunikacji Społecznej w KWP. Przewidziano działania polegające na dostosowaniu aktywności Policji do zdiagnozowanych potrzeb w obszarze profilaktyki zagrożeń społecznych (w tym w obszarze przeciwdziałania patologiom społecznym i cyberzagrożeniom), w szczególności poprzez projektowanie, realizację, współorganizowanie z podmiotami pozapolicyjnymi przedsięwzięć profilaktycznych w tych obszarach, wskazanie wzorcowych i sprawdzonych programów, akcji itp., (które mogą być wykorzystane przez inne jednostki). Jako komórkę odpowiedzialną za realizację tych zadań wskazano Wydział Prewencji KWP.

2. W latach 2013 – 2016 w celu zapobiegania i przeciwdziałania cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży KWP współpracowała m.in. z następującymi podmiotami: Zachodniopomorskim Urzędem Wojewódzkim w Szczecinie, Urzędem Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego, Kuratorium Oświaty w Szczecinie, Policją Kryminalną Kraju Związkowego Meklemburgia – Pomorze Przednie (Niemcy)¹⁶, Fundacja „Razem bezpieczniej” w Szczecinie, Archidiecezją Szczecińsko – Kamieńską, szkołami i placówkami oświatowymi różnego typu.

Współpraca z ww. podmiotami dotyczyła m.in.:

- działań w ramach corocznych programów „Bezpieczna szkoła” (wyłanianie w ramach konkursu najlepszych inicjatyw w zakresie bezpieczeństwa i ich rozpowszechnianie),
- szkolenia dla proboszczów Archidiecezji Szczecińsko – Kamieńskiej,
- przeprowadzenia konkursu na najlepsze pomysły działań prewencyjnych, których autorami była sama młodzież, w ramach wojewódzkiego konkursu „Profilaktyka oczami młodzieży”.

(dowód: akta kontroli 19 – 38, 39 – 63, 107 - 160)

W dniu 30 czerwca 2016 r. 13 instytucji podpisało porozumienie w sprawie utworzenia Zachodniopomorskiej Rady Prewencyjnej¹⁷. Według Regulaminu Rada to społeczny zespół, który inspirowe, koordynuje oraz sprawuje nadzór nad realizacją programów prewencyjnych na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa

¹⁶ Landeskriminalamt Mecklenburg - Vorpommern.

¹⁷ Wojewoda Zachodniopomorski, Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego, Komendant Wojewódzkiej Policji w Szczecinie oraz Rektorzy Uniwersytetu Szczecińskiego, Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie, Politechniki Koszalińskiej, Akademii Morskiej w Szczecinie, Szczecińskiej Szkoły Wyższej Collegium Balticum, Wyższej Szkoły Humanistycznej TWP w Szczecinie, Koszalińskiej Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych, Dziekan Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie i Prezes Stowarzyszenia "SOS dla Rodziny" w Szczecinie. Dalej: Rada.

w Województwie Zachodniopomorskim, a jej celem jest kreowanie polityki doboru działań prewencyjnych w formie programów i inicjatyw przy uwzględnieniu społecznych oczekiwań w sferze bezpieczeństwa opartych na zdiagnozowanych zagrożeniach poprzez naukowe, techniczne oraz merytoryczne wsparcie wszelkich działań, ukierunkowanych na wspólne zapobieganie sytuacjom zagrażającym bezpieczeństwu mieszkańców i turystów odwiedzający region Województwa Zachodniopomorskiego. Na posiedzeniu Rady w dniu 14.02.2017 r. ukonstytuowało się 5 zespołów, z których zespół nr 5 został dedykowany przeciwdziałaniu zagrożeniom w Internecie, ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

(dowód: akta kontroli str. 76 – 83, 84 – 87, 222 - 223)

W latach 2013 – 2016 w KWP nie podejmowano działań ukierunkowanych na identyfikowanie cyberprzemocy wśród dzieci młodzieży oraz nie analizowano zjawiska cyberprzemocy i nie prowadzono rozpoznania związanego z cyberprzemocą.

(dowód: akta kontroli str. 222 - 223)

3. W okresie objętym kontrolą, KGP nie przekazywała KWP wytycznych mających na celu zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży, a także wytycznych/zaleceń w zakresie postępowania ze zdarzeniami dotyczącymi cyberprzemocy wśród małoletnich.

(dowód: akta kontroli str. 222 - 223)

Pierwszy Zastępca Komendanta Wojewódzkiego Policji w Szczecinie, młodszy inspektor Jarosław Pasterski¹⁸, wyjaśnił: *do Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie wpłynęło z Komendy Głównej Policji pismo ENP 89/13 z dnia 29.01.2013 r. z poleceniami dotyczącymi akcji „Dzień Bezpieznego Internetu”. Wymieniona korespondencja została przekazana wraz z zawartymi w niej poleceniami do komend powiatowych i miejskich Policji Województwa Zachodniopomorskiego. Informacja o powyższym została odnotowana w dzienniku korespondencyjnym Wydziału Prewencji KWP w Szczecinie RTJ 10/2012r. Wpływu innych wytycznych i zaleceń dotyczących cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży nie ustalono.*

(dowód: akta kontroli str. 212, 213 – 219)

Komendant Wojewódzki Policji w Szczecinie nie przekazywał do podległych jednostek organizacyjnych (komend miejskich/powiatowych) wytycznych/zaleceń w zakresie postępowania ze zdarzeniami dotyczącymi cyberprzemocy wśród małoletnich.

(dowód: akta kontroli str. 222 - 223)

Zastępca Komendanta wyjaśnił: *Komendant Wojewódzki Policji w Szczecinie, za pośrednictwem podległych wydziałów na bieżąco analizuje zdarzenia dotyczące patologii społecznych i nowych zagrożeń, w tym także przestępczość cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży. Uwzględniając uzyskane w tym zakresie informacje, podczas codziennych odpraw służbowych przekazuje polecenia dotyczące przeciwdziałania tego typu zjawiskom. Zapewnia w ten sposób odpowiedni poziom reakcji i inicjowanie adekwatnych działań prewencyjnych.*

¹⁸ Dalej: Zastępca Komendanta.

W zakresie bezpieczeństwa w Internecie treści związane z przeciwdziałaniem cyberprzemocy zostały ujęte w założeniach wielu przedsięwzięć o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym, których sztandarowy przykład stanowi choćby prowadzony od 2002 r. wojewódzki program „Bezpieczna szkoła”. Zakłada on kooperację jednostek Policji Województwa Zachodniopomorskiego z placówkami oświatowymi, które wyraziły zainteresowanie współpracą w zakresie zajęć edukacyjnych z dziećmi i młodzieżą, szkoleniowych rad pedagogicznych z nauczycielami, wywiadówek profilowanych z rodzicami, również w obszarze zagadnień dotyczących cyberzagrożeń. Uwzględniając powyższe, wydawane w tym obszarze polecenia dotyczyły realizacji założeń całego programu prewencyjnego, którego integralną tematyką jest obszar bezpieczeństwa w Internecie. Ponadto dyspozycje z zakresu spraw bieżących, czy też wymagających niezwłocznego podjęcia działań wydawane są w trakcie cyklicznych, cotygodniowych wideokonferencji prowadzonych z komendantami powiatowymi i miejskimi Policji Województwa Zachodniopomorskiego.

(dowód: akta kontroli str. 212, 213 – 219)

4. W KWP zadania z zakresu cyberzagrożeń przydzielone zostały Zespołowi Profilaktyki Społecznej, Nieletnich i Patologii w Wydziale Prewencji KWP (w zakresie profilaktyki społecznej) oraz Wydziałowi do Walki z Cyberprzestępczością KWP (w zakresie operacyjno-rozpoznawczym).

Do zadań Zespołu ds. Profilaktyki Społecznej, Nieletnich i Patologii w Wydziale Prewencji KWP należało m.in.:

- inspirowanie i koordynowanie programów prewencyjnych jednostek organizacyjnych Policji Województwa Zachodniopomorskiego oraz nadzór nad ich realizacją,
- opracowanie i wdrażanie programów profilaktycznych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki zagrożenia demoralizacji dzieci i młodzieży,
- analizowanie zjawisk kryminogennych, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które dotyczą dzieci i młodzieży oraz opracowanie i wdrażanie programów przeciwdziałania tym zjawiskom.

(dowód: akta kontroli str. 92 – 94, 222 - 223)

W ww. Zespole służbę pełniło 4 funkcjonariuszy. Do zakresu zadań / obowiązków jednego z nich na stanowisku eksperta należało m.in.:

- inicjowanie i realizowanie działań profilaktycznych w obszarze bezpieczeństwa w Internecie,
- koordynowanie realizacji przez garnizon Zachodniopomorski założeń programu „Bezpieczna szkoła”, „Policyjne studium bezpieczeństwa”, „Profilaktyka oczami młodzieży”,
- przygotowanie i koordynowanie wojewódzkich przedsięwzięć prewencyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 95 – 102)

Zadania powołanego dnia 20.10.2014 r. Wydziału do Walki z Cyberprzestępczością KWP obejmowały m.in.:

- okresowe prowadzenie monitoringu sieci Internet pod kątem ujawniania, zamieszczania i rozpoznawania treści prawnie zabronionych oraz zdarzeń o charakterze przestępczym,
- dokonywanie oceny zagrożenia i opracowanie propozycji w zakresie kierunków, form i metod pracy w przydzielonych dziedzinach,

- koordynowanie i nadzorowanie czynności operacyjno – rozpoznawczych i dochodzeniowo – śledczych w jednostkach organizacji Policji Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie zwalczania cyberprzestępczości oraz udzielanie tym jednostkom wsparcia, w szczególności w sprawach o znacznym stopniu skomplikowania w zakresie działań wykrywawczych i dowodowych,
- zabezpieczenie wybranych informacji znajdujących się na stronach internetowych,
- ustalenie właściwości wskazanych użytkowników Internetu korzystających z poszczególnych serwisów internetowych w oparciu o bazy RIPE,
- czynności wsparcia w ramach informatyki śledczej do spraw dochodzeniowo – śledczych i operacyjno – rozpoznawczych z zabezpieczonym materiałem elektronicznym.

(dowód: akta kontroli str. 95 – 102)

W Wydziale służbę pełniło 15 funkcjonariuszy (Naczelnik, Zastępca Naczelnika, 3 ekspert, 3 specjalistów, 7 asystentów, 1 policjant i 1 referent).

W okresie od 15.09 2014 r. do czasu powołania ww. Wydziału, w strukturze KWP działała Samodzielna Sekcja do Walki z Cyberprzestępczością, w skład której wchodziło 8 etatów. Zadania ww. Zespołu były analogiczne jak powstałego później Wydziału.

(dowód: akta kontroli str. 222 – 223, 224 - 253)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W badanym okresie nie sporządzono diagnozy zagrożeń związanych z cyberprzemocą oraz analiz występowania tego zjawiska wśród dzieci i młodzieży na terenie Województwa Zachodniopomorskiego.

Zgodnie z przepisem § 29 ust. 1 pkt 14 zarządzenia nr 1041 Komendanta Głównego Policji do zakresu działania Komendy należy analizowanie zjawisk kryminogennych, ze szczególnym uwzględnieniem zjawisk patologicznych dotyczących dzieci i młodzieży oraz opracowywanie i wdrażanie programów przeciwdziałania tym zjawiskom.

Zastępca Komendanta wyjaśnił: *działania profilaktyczne oraz przedsięwzięcia edukacyjne podejmowane na rzecz szeroko rozumianego bezpieczeństwa realizują funkcjonariusze Wydziału Prewencji KWP w Szczecinie. Decyzja o wdrożeniu jakichkolwiek działań zapobiegawczych poprzedzana jest za każdym razem szczegółową analizą materiałów i danych w zakresie poszczególnych patologii i niekorzystnych zjawisk społecznych. Planowanie omawianych przedsięwzięć profilaktycznych sprowadza się w pierwszej kolejności do weryfikacji statystyk ewidencjonowanych przez policyjne systemy informatyczne, co pozwala na dokładne zobrazowanie eskalacji zagrożeń w zakresie poszczególnych kategorii przestępstw. Następnie analizie poddawane są opracowania przygotowywane w Komendzie Głównej Policji w zakresie przestępczości i demoralizacji, jak również doniesienia medialne, a także raporty i wyniki badań prowadzonych przez wyspecjalizowane instytucje, organizacje i komórki badawcze zajmujące się daną kategorią zagrożeń społecznych. (...)*

Na podstawie analizy wymienionych opracowań i uzyskanych danych statystycznych formułowano założenia profilaktyczne planowane do realizacji w danym roku kalendarzowym. Zalecenia dotyczące zjawiska cyberprzemocy i bezpieczeństwa nieletnich w Internecie były obok innych zagadnień istotnych z perspektywy działalności zapobiegawczej omawiane podczas służbowych odpraw i szkoleń, w których uczestniczyli przedstawiciele komend powiatowych i miejskich Województwa. W świetle powyższych argumentów stoję na stanowisku, że pomimo braku oddzielnie sporządzanych analiz dla zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży – było ono objęte monitoringiem prewencyjnym w stopniu adekwatnym do skali zagrożeń na tle pozostałych rodzajów przestępczości dotyczących nieletnich.

Ustosunkowując się natomiast do kwestii analizy zjawiska cyberprzemocy w aspekcie operacyjno – rozpoznawczym informuję, że w Wydziale dw. z Cyberprzestępczością KWP w Szczecinie w latach 2014 – 2016 (...) na bieżąco prowadzone były czynności związane ze sprawdzaniem, rozpoznaniem i rozpracowaniem operacyjnym zdarzeń dotyczących pedofilii w cyberprzestrzeni (...). Czynności przeprowadzone w 2015 r. wskazywały na stosunkowo niski poziom zagrożenia przestępstwami polegającymi na składaniu propozycji obcowania płciowego. (...) Rozpoznanie operacyjne realizowane pozwoliło z kolei na zidentyfikowanie 3 ogłoszeń wskazujących na możliwość nakłaniania małoletnich do obcowania płciowego. Zgromadzone w tych sprawach materiały przekazano do Wydziału Kryminalnego KWP w Szczecinie. W Wydziale do Walki z Cyberprzestępczością KWP w Szczecinie prowadzono ponadto dwa operacyjne sprawdzenia ogłoszeń dotyczących nakłaniania małoletnich do obcowania płciowego oraz jedno rozpracowanie operacyjne. (...)

(dowód: akta kontroli str. 212, 213 – 219)

Ocena cząstkowa

Cyberprzemoc wśród dzieci i młodzieży nie była przedmiotem opracowań o charakterze systemowym w KWP. Nie podejmowano również działań własnych lub wspólnie z innymi podmiotami w celu identyfikacji i analizy skali tego zjawiska. W konsekwencji Komenda nie dysponowała rzetelną wiedzą o skali i charakterystyce zjawiska cyberprzemocy na terenie Województwa, co mogło mieć wpływ na skuteczność działań w zakresie zapobiegania lub zwalczania tego zjawiska.

2. Prawidłowość i skuteczność podejmowanych zadań profilaktycznych

Opis stanu faktycznego

1. W badanym okresie KWP realizowała i koordynowała następujące działania profilaktyczne i prewencyjne w zakresie cyberprzemocy:

- Wojewódzki program „Bezpieczna Szkoła”, realizowany od 2002 r. (w kolejnych edycjach obejmujących poszczególne lata szkolne). Jego cel to stałe podnoszenie bezpieczeństwa w placówkach oświatowych oraz inspirowanie do nowatorskich działań profilaktycznych. Narzędzia realizacji celu obejmowały spotkania edukacyjne z dziećmi i młodzieżą, prowadzenie szkoleń podczas rad pedagogicznych oraz wywiadówek profilowanych w ramach kilku tematów, m.in. związanych

z cyberprzemocą. Program realizowano we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego oraz Kuratorium Oświaty w Szczecinie. W roku szkolnym 2015/2016 za inicjatywy w zakresie cyberbezpieczeństwa wyróżniono 4 szkoły.

- Program profilaktyczny „Zagraj ze mną w bezpieczeństwo” realizowany od 2014 r. we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego, przeznaczony dla dzieci w wieku od 6 do 9 lat (autorski program Wydziału Prewencji KWP). Główny element programu to wielkoformatowa gra planszowa, w której uczestnicy zabawy w aktywny sposób stają się jej częścią. Jednym z obszarów gry były zagrożenia związane z korzystaniem z komputera oraz funkcjonowaniem w sieci.

- Program „Policyjne Studium Bezpieczeństwa” we współpracy z Fundacją „Razem bezpiecznie” w Szczecinie; poszerzanie wiedzy grona pedagogicznego z zakresu współczesnych problemów dzieci i młodzieży oraz zagrożeń, które mogą ich spotkać w codziennym życiu poprzez szkolenia. Funkcjonariusze Policji oraz przedstawiciele innych instytucji i organizacji prowadzili przez cały rok szkolny raz w miesiącu wykłady, ćwiczenia oraz szkolenia w ośmiu blokach tematycznych. W edycji roku 2013/2014 jednym z bloków tematycznych (wykład 4 x 45 minut, ćwiczenia 1 x 45 minut) były „Cyberzagrożenia – minimalizowanie zagrożeń i skutków niebezpieczeństw związanych z Internetem i aktywność osób małoletnich w sieci”. Blok ten został powtórzony w toku prac Policyjnego Studium Bezpieczeństwa w rok szkolnym 2015/2016. Podczas sześciu edycji programu, jakie odbyły się od roku szkolnego 2009/2010, przeszkolonych zostało 448 osób.

- Program „U sąsiada bezpiecznie – Sicherheit im Nachbarland” we współpracy przygranicznej z Policją Meklemburgii – Pomorza Przedniego realizowany od czerwca 2004 r. Główne cele programu to m.in. zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród turystów i informowanie o zagrożeniach na terenie Województwa Zachodniopomorskiego i kraju związkowego Meklemburgia – Pomorze Przednie, poprzez m.in. następujące cele pośrednie: identyfikowanie miejsc i zjawisk kryminogennych i dążenie do ich ograniczenia, edukowanie dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa w życiu oraz Internecie. W roku 2016 opracowano i wydano w formie broszury komiks dla dzieci młodzieży pod tytułem „Ins Netz gegangen – wpadka w sieci”.

- Publikacje dotyczące zagadnień cyberbezpieczeństwa w miesięczniku „Dialogi” wydawanym przez Pałac Młodzieży w Szczecinie, dostępne na stronie internetowej „Szczeciński Portal Edukacyjny” prowadzonej przez Miasto Szczecin.

(dowód: akta kontroli 19 – 38, 39 – 63, 107 - 160)

Zgodnie z zapisami załącznika nr 8 do przywołanego powyżej Zarządzenia Nr 71 w sprawie planowania strategicznego w latach 2015 i 2016 formularze III/6 oraz opisowe sprawozdania p.n. „Podejmowane przez Wydział Prewencji KWP działania oraz sposoby zapobiegania przestępczości z uwzględnieniem osób małoletnich i nieletnich” jako załączniki do tych formularzy należało wprowadzić do systemu SESPol do dnia 05.01. kolejnego roku. Oględziny systemu SESPol wykazały, że formularz i sprawozdanie za rok 2015 zostały wprowadzone w dniu 05.01.2016 r., a za rok 2016 w dniu 09.01.2017 r., tj. 4 dni po terminie przewidzianym ww. zarządzeniu

(dowód: akta kontroli str. 16 – 63)

Piotr Puzoń, funkcjonariusz Wydziału Prewencji KWP, wyjaśnił¹⁹, że w związku z niewprowadzeniem w wymagany terminie części opisowej dotyczącej działalności profilaktycznej na rzecz nieletnich do formularza III/6 w systemie SESPol, informuję, że w dniach 2 – 5 stycznia występowały problemy z zalogowaniem się i pracą w systemie SESPol. Dzień 6 stycznia przypadał w piątek był świętem państwowym i dniem wolnym od pracy. Załącznik został bezzwłocznie dodany w dniu 9 stycznia po udanym logowaniu się do systemu. Nadmieniam, że na dzień dzisiejszy nadal występuje problem polegający na braku możliwości pobrania załączników w formie opisowej do formularza III/6.

(dowód: akta kontroli str. 171)

Podejmowana przez KWP w latach 2013-2016 działalność w obszarze działań profilaktycznych mających na celu zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży nie była przedmiotem ewaluacji.

(dowód: akta kontroli str. 222 - 223)

W sprawie nieprzeprowadzania ewaluacji działań profilaktycznych Zastępca Komendanta wyjaśnił: przedsięwzięcia profilaktyczne dotyczące cyberprzemocy realizowane przez KWP w Szczecinie zawsze odzwierciedlały potrzebę podjęcia reakcji na zaistniałe zdarzenie. Inicjatywy profilaktyczne dotyczące zagadnień związanych z bezpieczeństwem w Internecie wynikały z zaistniałych zdarzeń i wniosków pochodzących z cytowanych wyżej raportów i analiz zewnętrznych. Ewaluacja prowadzonych działań polegała przede wszystkim na bieżących kontaktach z adresatami tych przedsięwzięć i weryfikacją prowadzonych działań po ich bezpośrednich sugestiach. W związku z tym, że poddane analizie przedsięwzięcia były zadaniami powtarzalnymi, kontynuowanymi z roku na rok, prowadzona ewaluacja miała charakter bieżącego dostosowywania realizowanych zadań do wymogów odbiorców, którzy uczestnicząc w prowadzonych przedsięwzięciach na bieżąco informowali o swoich oczekiwaniach, wpływając na modyfikacje realizowanych zadań.

(dowód: akta kontroli str. 212, 213 – 219)

W 2016 r. w ramach wdrażania „Planu Działalności Komendanta Wojewódzkiego w Szczecinie”, opisanego w punkcie 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przeprowadzono dwie debaty społecznie²⁰. Obszarami tematycznymi obu debat były: cyberprzemoc z użyciem nowych technologii, równieśnicza cyberprzemoc – coraz więcej przypadków w Polsce, cyberprzemoc w świetle polskiego prawa, przyczyny, rodzaje i skutki cyberuzależnienia, jak ustrzec się przed cyberzagrożeniami w aspekcie teleinformatycznym. Obie debaty zostały ocenione przez przedstawicieli właściwej Komendy Powiatowej Policji, a oceny te zawierały rekomendacje dla Policji dotyczące np. przeprowadzenia 5 spotkań dla uczniów w mniejszych grupach, przeprowadzenie spotkania dla kadry pedagogicznej, uczulenie grona pedagogicznego w zakresie szybkiego przekazywania informacji na temat zdarzeń związanych z cyberprzemocą organom ścigania.

(dowód: akta kontroli str. 161 – 170)

W dniu 14.03.2017 r. Komenda Powiatowa Policji w Pyrzycach przesłała do KWP pismo informujące o złożeniu przez dyrektora jednej ze szkół podstawowych w powiecie zgłoszenia o przestępstwie polegającym na namowie do popełnienia samobójstwa osób grających w grę internetową o nazwie „Niebieski Wieloryb”. W związku z uczestnictwem w ww. grze trzech małoletnich uczniów ww. szkoły

¹⁹ w notatce służbowej z dnia 27.03.2017 r.

²⁰ 09.12.2016 r. w Liceum Ogólnokształcącym w Kamieniu Pomorskim oraz 13.12.2016 r. w Zespole Szkół nr 1 w Pyrzycach.

dokonało samookaleczeń. Tego samego dnia Komendant wysłał do wszystkich komendantów miejskich i powiatowych garnizonu zachodniopomorskiego informację o zidentyfikowanej sytuacji wraz z poleceniami m. in. nawiązania kontaktu z przedstawicielami dyrekcji i pedagogami szkolnymi placówek oświatowych, zaangażowania się w realizację wywiadówek profilowanych dla rodziców, których bezwzględnie należy poinformować o zdiagnozowanym zagrożeniu, reagować na każdy sygnał dotyczący ewentualnego zainteresowania osób małoletnich ww. zagrożeniami, wdrożyć system interwencji profilaktyczny w sytuacjach zdiagnozowanego zagrożenia, stale monitorować lokalne obszary sygnalizowanych zagrożeń dzieci młodzieży, które mogą mieć związek z formami manipulacji i przestępczej aktywności. Komendanci jednostek podległych zostali zobowiązani do zameldowania do dnia 24.03.2017 r. o podjętych działaniach i realizacji powyższych poleceń. Do pisma załączono opis gry oraz materiał „Samobójstwa dzieci i młodzieży – informacja dla rodziców i opiekunów” opracowany w ramach kampanii na rzecz przeciwdziałania samobójstwom dzieci i młodzieży. Pismem z dnia 17.03.2017 r. Komendant Wojewódzki poinformował komendantów jednostek podległych o rozpowszechnianiu w sieci innej gry (wyżej opisanego typu) pod nazwą „Zostań wróżką ognia” i poleceniem, aby działania ujęte w piśmie z dnia 14.03.2017 r. rozszerzyć o ww. grę.

(dowód: akta kontroli str. 172 – 200)

Na dzień 29.03.2017 r. godzinę 14.15 po wprowadzeniu do systemu SWD w polu „opis” hasła „wieloryb” system SWD wygenerował 29 interwencji. Interwencje te poszczególni dyżurni wprowadzali do systemu z kwalifikacją „KSIP/inne wydarzenia/inne wydarzenia”, „KSIP/Przestępstwo kryminalne inne/przestępstwo kryminalne/inne” lub „KSIP/Interwencja policji/interwencja domowa”.

(dowód: akta kontroli str. 105 – 106)

Wydział Kadr nie przedstawił materiałów świadczących o udziale funkcjonariuszy KWP w szkoleniach z zakresu cyberprzemocy.

(dowód: akta kontroli str. 222 – 223)

Zastępca Komendanta wyjaśnił: w latach 2013 – 2016 przedstawiciele Wydziału Prewencji KWP w Szczecinie brali udział między innymi w następujących szkoleniach:

- 1) 2014 r. – jeden z zakresu problematyki przeciwdziałania przemocy;
- 2) 2014 r. – jeden z zakresu przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz działań podejmowanych na rzecz nieletnich;
- 3) 2016 r. – jeden w kursie specjalistycznym z zakresu profilaktyki społecznej.

Wśród wielu zagadnień poruszanych podczas przedmiotowych szkoleń omawiano zasady postępowania z osobami nieletnimi, również w zakresie bezpieczeństwa związanego z ich aktywnością w Internecie. Przedstawiciele Wydziału Prewencji KWP w Szczecinie uczestniczyli także w corocznym seminarium szkoleniowym organizowanym przez KGP, dotyczącym problematyki nieletnich. Podczas spotkania pod nazwą „Przeciwdziałanie demoralizacji nieletnich” poruszano treści dotyczące aktualnych zjawisk patologii i zagrożeń związanych z osobami poniżej 18 roku życia. Z uwagi na zakres przydzielonych obowiązków i realizowanych na co dzień zadań służbowych, do udziału w zajęciach i szkoleniach wyznaczano przede wszystkim policjantów zajmujących się problematyką przestępczości wśród dzieci i młodzieży.

(dowód: akta kontroli str. 212, 213 – 219)

Ponadto w latach 2013 – 2015 jeden funkcjonariusz Zespołu ds. nieletnich, uczestniczył w:

- międzynarodowych konferencjach bezpieczeństwa Dzieci i Młodzieży w Internecie organizowanych przez Fundację Dzieci Niczyje w latach 2013-2014;
- szeregu spotkań i odpraw służbowych organizowanych przez KGP, dotyczących wdrażania „Koncepcji działań Policji w zakresie Profilaktyki społecznej” na lata 2015–2018. W trakcie tych spotkań przedstawiciele między innymi Fundacji Dzieci Niczyje prowadzili wykłady dotyczące uzależnienia dzieci i młodzieży od Internetu.

(dowód: akta kontroli str. (222 – 223)

5. Funkcjonariusze KWP dysponowali m.in. następującymi materiałami dotyczącymi cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży: Raport o stanie bezpieczeństwa cyberprzestrzeni Rzeczypospolitej Polskiej za lata 2013, 2014, 2015 (cert.gov.pl), Prezentacja treści seksualnych przez młodzież poprzez wideocząty (dyżurnet.pl, NASK, research.pl), Bezpieczeństwo dzieci w Internecie. Raport z badań jakościowych i ilościowych (TNS na zlecenie Orange Polska we współpracy z Fundacją Orange i Fundacją Dzieci Niczyje), Seksting wśród młodzieży – wyniki badania ilościowego (Fundacja Dzieci Niczyje 2014 r.), Korzystanie z urządzeń mobilnych przez małe dzieci w Polsce – wyniki badań ilościowych (Fundacja Dzieci Niczyje).

(dowód: akta kontroli str. 222 - 223)

W sprawie sposobu wykorzystania w pracy przez funkcjonariuszy KWP materiałów NASK Zastępca Komendanta wyjaśnił: *funkcjonariusze Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie analizując publikowany systematycznie biuletyn informacyjny oraz dokumenty wytworzone przez NASK, dotyczące problematyki prezentacji treści seksualnych przez młodzież poprzez wideo czaty – wykorzystywali je przede wszystkim do zapoznania policjantów realizujących działania profilaktyczne z aktualnymi zagrożeniami zdiagnozowanymi w sieci przez instytucje zewnętrzne. Wiedza ta skutkowała świadomością zagrożeń dla dzieci i młodzieży, wykorzystywana była w trakcie publicznych wystąpień, spotkań w placówkach oświatowych, udziału w konferencjach wojewódzkich, a także do opracowywania materiałów informacyjnych mających na celu uświadamianie zagrożeń występujących w Internecie.*

(dowód: akta kontroli str. 212, 213 – 219)

6. Z uzyskanych w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²¹ Dyrektor TVP3 Szczecin, Prezes Zarządu Polskiego Radia Szczecin oraz Dyrektor Radia Plus poinformowali, że w badanym okresie nie realizowali we współpracy z KWP kampanii informacyjnych dotyczących zapobiegania i przeciwdziałania cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży.

(dowód: akta kontroli str. 201 - 206)

Zastępca Komendanta wyjaśnił: *współpraca Policji z mediami w kwestiach związanych z cyberprzemocą realizowana była za pośrednictwem Zespołu Prasowego i Rzecznika Prasowego Komendanta Wojewódzkiego Policji w Szczecinie oraz Oficerów Prasowych w Komendach Miejskich i Powiatowych Policji. Sposób przekazu polegał na przygotowaniu przez funkcjonariuszy zajmujących się realizacją zadań prasowo – informacyjnych w Policji komunikatów prasowych poświęconych danej tematyce czy inicjatywie. Komunikaty te zamieszczane były zarówno na stronie internetowej KWP w Szczecinie, jak i na stronach internetowych własnych jednostek. Dodatkowo informacje te rozsyłane były drogą mailową do redakcji i dziennikarzy. Ponadto funkcjonariusze zajmujący się sprawami prasowo – informacyjnymi, podczas rozmów z dziennikarzami zachęcali ich, aby opisali daną inicjatywę. Udzielali pomocy dziennikarzom w kontakcie*

²¹ Dz.U. z 2017 r. poz.524, dalej: ustawa o NIK.

z twórcą programu czy osobą zajmującą się zagadnieniem związanym z cyberprzemocą, tak aby przekaz był jak najbardziej profesjonalny i pochodzący od osoby zajmującej się szczegółowo tematyką. Ponadto zarówno funkcjonariusze zespołu prasowego i oficerowie prasowi brali udział w audycjach telewizyjnych i radiowych poświęconych tematyce cyberprzemocy. Były to zarówno materiały realizowane dla potrzeb programów informacyjnych jak i reportaży radiowych, telewizyjnych, prasowych czy internetowych. Ponadto funkcjonariusze uczestniczyli w dyskusjach publicznych (radio, telewizja) poświęconych tematyce cyberprzemocy. Jednocześnie informuję, że nie były prowadzone zestawienia wystąpień i informacji ukazujących się w środkach masowego przekazu poświęconych tematyce cyberprzemocy.

(dowód: akta kontroli str. 212, 213 – 219)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

KWP podejmowała w znacznym zakresie działania profilaktyczne dotyczące zapobiegania i przeciwdziałania zjawisku cyberprzemocy, jednak wskutek niedokonywania diagnoz i analiz zjawiska cyberprzemocy, a zwłaszcza ewaluacji podejmowanych działań, ich skuteczność nie była znana.

Ocena częściowa

W latach 2013 - 2016 funkcjonariusze KWP podejmowali działania profilaktyczne dotyczące cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży. Ich realizacja przebiegała we współpracy z organami władzy publicznej, instytucjami i organizacjami społecznymi zaangażowanymi w przeciwdziałanie temu zjawisku. Jednakże brak diagnoz i analiz zjawiska cyberprzemocy oraz ewaluacji podejmowanych działań nie pozwala na ocenę ich faktycznej skuteczności.

3. Prawidłowość i skuteczność reakcji na stwierdzone akty cyberprzemocy

Opis stanu
faktycznego

W badanym okresie KWP nie prowadziła postępowań związanych z popełnieniem przestępstw z zakresu cyberprzemocy wśród nieletnich²² – nie wpłynęło żadne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa (wniosek o ściganie) w powyższym zakresie.

W latach 2013 – 2016 w KWP nie prowadzono również postępowań związanych z popełnieniem wykroczenia związanego z cyberprzemocą wśród nieletnich²³ – nie wpłynęło żadne zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia (wniosek o ściganie) w powyższym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 220, 221)

W badanym okresie w KWP nie przyjęto żadnych ustnych i pisemnych skarg na żądanie pokrzywdzonego w sprawach o przestępstwa z zakresu cyberprzemocy ścigane z oskarżenia prywatnego, nie prowadzono żadnych czynności wyjaśniających w przedmiotowym zakresie.

²² Dotyczy przestępstw opisanych w przepisach art. 190a, 212, 216, 267 oraz 268 Kodeksu karnego.

²³ Dotyczy wykroczeń opisanych w przepisach art. 107 oraz 141 Kodeksu wykroczeń.

(dowód: akta kontroli str. 222 - 223)

Użytkowane przez Policję elektroniczne systemy, tj. SESPOL, KSIP, SWD oraz aplikacja „System analityczny” nie umożliwiały szybkiej i niebudzącej wątpliwości identyfikacji zdarzeń z zakresu cyberprzestępczości z udziałem małoletnich.

W celu ustalenia, czy w KWP odnotowano sprawy dotyczące zdarzeń związanych z cyberprzemocą wśród dzieci i młodzieży, wykorzystano aplikację pn. „System analityczny” z zastosowaniem filtrów ograniczających okres wyszukiwania (lata 2013-2016), jednostki KWP rejestrujące sprawy (wydziały), sposób działania sprawcy (modus operandi)²⁴ oraz katalog przestępstw²⁵. Przy zastosowaniu ww. filtrów nie wygenerowano wyników.

(dowód: akta kontroli str. 103 – 104)

SWD nie posiadał zakładek w słowniku kategorii zdarzeń dotyczących cyberprzestępczości, w tym cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży. Nie było możliwości wygenerowania z tego systemu raportów dotyczących interwencji w ww. zakresie. W celu przybliżonego ustalenia, czy takie interwencje wystąpiły, zadano systemowi wygenerowanie raportów w ramach ujętej w nim kwalifikacji zdarzeń, pn.: „SWD/interwencja/stalking, nękanie”, „SWD/przestępczość internetowa” oraz „SWD/groźby karalne”. Wygenerowane raporty za lata 2013-2016 nie wykazały zdarzeń dotyczących cyberprzemocy wśród małoletnich. W toku oględzin podinspektor w Sztapie Policji KWP Piotr Hałuszczak wyjaśnił, że system SWD zawiera tylko takie informacje, jakie wprowadzą do niego dyżurni w poszczególnych jednostkach. W systemie nie było możliwości wprowadzenia filtra „małoletni poszkodowani” lub „nieletni poszkodowani”. Dyżurni w zdecydowanej większości wprowadzali do systemu imię i nazwisko poszkodowanego oraz jego wiek w ujęciu np. „X.Y., lat 7”. Tym samym ta kategoria poszkodowanych mogła być pokazana tylko w wyniku tzw. ręcznego przeszukiwania poszczególnych zgłoszeń w szczegółowych kwalifikacjach prawnych będących aktualnie w słowniku kategorii zdarzeń.

(dowód: akta kontroli str. 105 - 106)

W sprawie kierowania do Komendanta Głównego Policji uwag dotyczących funkcjonowania ww. systemów i możliwości wprowadzenia zmian w kontekście gromadzenia i możliwości przetwarzania informacji związanych z cyberprzemocą Zastępca Komendanta wyjaśnił: *Komendant Wojewódzki Policji w Szczecinie nie kierował do Komendy Głównej Policji wniosków i uwag dotyczących braku możliwości wygenerowania zdarzeń o charakterze cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z systemu SESPOL, KSIP, czy SWD. Wymienione systemy, po zadaniu odpowiednich kryteriów wyszukiwania, zapewniają bowiem możliwość wygenerowania wskazanych informacji. Czasochłonność tych czynności wynika*

²⁴ Charakter miejsca: (Internet lub inna sieć komputerowa), (cyberprzestrzeń); narzędzia przestępstwa (kamera Internetowa), (sieć komputerowa, np. Internet); rodzaj obiektu: (kawiarenka, kafejka Internetowa), (sieć Internetowa, Internet), (inna sieć komputerowa); zachowanie sprawcy: (grozi przez Internet, telefon), (nawiązuje kontakt przez Internet); narzędzia przestępstwa: (aparat telefoniczny stacjonarny, fax); (aparat telefoniczny komórkowy), (aparat, kamera w telefonie komórkowym), (telefon i inne środki łączności), przedmiot zamachu: (sieć komputerowa, np. Internet), (sieć telekomunikacyjna).

²⁵ M.in.: groźenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej (...), podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub innych danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej, pomawianie innej osoby, grupy osób (...) o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej (...), stosowanie wobec osoby przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudzające u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotne naruszenie jej prywatności, uzyskiwanie bez uprawnienia przez osobę dostępu do całości lub części systemu informatycznego, uzyskiwanie bez uprawnienia przez osobę informacji dla niej nieprzeznaczonej poprzez otwieranie zamkniętego pisma, podłączenie się do sieci telekomunikacyjnej lub przełamywanie albo omijanie elektronicznych, magnetycznych, informatycznych lub innych zabezpieczeń.

z możliwości sprzętowych – prace nad ich poprawą prowadzone są na szczeblu KGP.

(dowód: akta kontroli str. 212, 213 – 219)

W KWP nie zostały wprowadzone odrębne procedury wewnętrzne służące ujawnianiu przypadków cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży.

(dowód: akta kontroli str. 222 - 223)

Zastępca Komendanta wyjaśnił: w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Szczecinie dotychczas nie wdrażano odrębnych procedur dotyczących ujawniania przypadków cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży. Ten rodzaj przestępczości, tak jak i inne związane z rozwojem Internetu skutkował jednak wyodrębnieniem w strukturze organizacyjnej KWP w Szczecinie Wydziału dw. z Cyberprzestępczością – komórki wyspecjalizowanej w śledzeniu zachowań przestępczych w Internecie oraz dokonywaniu ustaleń zleczanych przez inne komórki KWP i jednostki terenowe.

(dowód: akta kontroli str. 212, 213 – 219)

W okresie objętym kontrolą działalność w KWP w zakresie identyfikowania, zapobiegania i przeciwdziałania cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży nie była przedmiotem nadzoru i kontroli Komendanta Głównego Policji.

(akta kontroli str. 207 - 211)

W badanym okresie Wydział Kontroli KWP nie przeprowadzał kontroli w ww. zakresie w komórkach organizacyjnych i jednostkach podległych. Zagadnienia te nie były również przedmiotem audytu.

(akta kontroli str. 222 - 223)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Uwaga dotycząca
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że użytkowane w KWP systemy informatyczne: SWD, KSIP i SESPOL nie dawały możliwości szybkiego wygenerowania statystyki zdarzeń o charakterze cyberprzestępczości i cyberprzemocy, w szczególności dotyczącej dzieci i młodzieży. W przypadku potrzeby uzyskania danych w tym zakresie konieczne było ręczne i czasochłonne przeglądanie wszystkich zdarzeń.

Ocena częściowa

W badanym okresie funkcjonariusze KWP nie prowadzili spraw z zakresu cyberprzemocy wśród nieletnich. Nie zostały wprowadzone odrębne procedury wewnętrzne służące do ujawniania czynów o ww. charakterze. Działalność KWP w kontrolowanym zakresie nie była przedmiotem kontroli KGP. KWP również nie podejmowała kontroli tego obszaru.

IV. Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagę wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o prowadzenie działalności profilaktycznej w obszarze przeciwdziałania cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży, w oparciu o rzetelną diagnozę skali i charakterystyki tego zjawiska, uwzględniającą podejmowanie czynności ewaluacyjnych, pozwalających na ocenę skuteczności realizowanych działań.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, dnia 13 kwietnia 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Dyrektor

Kontroler
Agata Prochotta Milek
Specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis